

Kitaabka Daanyeel - Boqol iyo Shan iyo Tobnaad

Muujinta Sifooyinka Nebinimo ee Jiilka Ugu Dambeeya

Jeff Pippenger

2024-03-04

Jiilka ugu dambaysa ee dad la dhaafayo waxaa lagu gartaa sifooyin nebiyadeed qaarkood. Markaas waxay yihiin jiil masas ah, waayo waxay samaysteen dabeecaddii Shaydaanka. Waxay yihiin jiil sinooleyaal ah, waayo waxay la yeesheen xiriirro aan quduus laga dhigin oo ay la sameeyeen cadaawayaasha Ilaah. Waxay gaadheen heer ay wax arkaan, laakiin aanay garan karin; ay maqlaan, laakiin aanay gorfayn karin; waayo ma ay soo noqonin, taas oo lagu matalay in qalbigoodu buurmay. Muuse ayaa marka hore si toos ah uga hadlay isla dhacdad.

Markaasaa Muuse wuxuu u yeedhay reer binu Israa'iil oo dhan, oo wuxuu ku yidhi, Waxaad aragteen wax kasta oo Rabbigu hortinna ku sameeyey dalka Masar, Fircoon, iyo addoommadiisii oo dhan, iyo dalkiisii oo dhan; kuwaas oo ah imtixaannadii waaweynaa oo indhihiinnu arkeen, calaamooyinka, iyo mucjisooyinkaas waaweyn; laakiinse Rabbigu ilaa maantadan idin siin qalbi aad ku gartaan, iyo indho aad ku aragtaan, iyo dhego aad ku maqashaan. Sharciga Kunoqoshadiisa 29:2–4.

Markii ugu horraysay ee la xuso arrinta La'odikiya ee aragga iyo maqalka, waxa dadka Ilaah aanay awoodin inay arkaan waa calaamadaha iyo yaababka taariikhda aasaasiga ah. Yeremyaah wuxuu arrintan ku tilmaamaa inay tahay sifo ka mid ah “bikradaha nacasyada ah” maalmaha ugu dambeeya, isla markaana ay tahay matalaadda diidmada ay bikradaha nacasyada ahi ka muujiyaan inay aqbalaan farriimaha saddexda malaa'igood, taas oo ka bilaabmata dhawaaqa malaa'igta kowaad ee ah in laga cabsado Ilaaha Abuuraha ah. Caasinimadan aawadeed ma helaan roobka dambe.

Tanu ku naadiya reer Yacquub dhexdiisa, oo ku baahiya dalka Yahuudah, idinkoo leh, Haddaba tan maqla, dadyahow nacasnimada badan oo garaadla', kuwiinna indho leh oo aan waxba arag, kuwiinna dhego leh oo aan waxba maqal. Rabbigu wuxuu leeyahay, Miyeydaan iga cabsanayn? Miyeydaan hortayda ku gariirayn? Anigoo cammuudda xad uga dhigay badda amar daa'im ah, si ayan uga gudbi karin; oo in kastoo hirarkeedu isa soo tuuraan, haddana ma adkaan karaan; in kastoo ay guuxaan, haddana kama tallaabi karaan. Laakiinse dadkanu qalbi caasi ah oo fallaagoobay bay leeyihiin; way caasiyoobeen oo way tageen. Oo qalbigooda kuma yidhaahdaan, Aynu hadda ka cabsanno Rabbiga Ilaaheenna ah, kan roobka bixiya, kan hore iyo kan dambeba xilligiisa, oo inoo dhawra toddobaadyada la amray ee beergoosadka. Xumaatooyinkiinnii waxyaalahan way idiinka leexiyeen, oo dembiyadiinniina waxyaalihii wanaagsanaa way idinka celiyeen. Yeremyaah 5:20–25.

Yexesqeel wuxuu aqoonsanayaa kuwa muujiya sifooyinka lagu matalay aragid aan la fahmin inay yihiin reer caasi ah. Waa reer caasi ah oo aan arki doonin taariikhda aasaasyadooda, oo ah bikrado

nacas ah, kuwaas oo aan weli soo noqon, maxaa yeelay way diidaan farriinta malaa'igta kowaad, taas oo ah inay wada diidaan dhammaantood; waayo, haddii aadan aqbalin farriinta malaa'igta kowaad, ma aqbali kartid tan labaad iyo tan saddexaad toona. Xaaladdan roobka dambe ayaa laga celiyaa bikradahan wakhtiga roobka dambe. Markii Ciise sifadan kaga hadlay qisadiisa, dabadeed wuxuu u gudbay inuu soo bandhigo masaalka beerreyga.

Laakiin waxaa barakaysan indhihiinna, waayo way arkaan; iyo dhegihiinna, waayo way maqlaan. Runtii waxaan idinku leeyahay, nebiyo badan iyo rag xaq ah ayaa damcay inay arkaan waxyaalaha aad aragtaan, mana ay arag; oo ay maqlaan waxyaalaha aad maqashaan, mana ay maqal. Haddaba maqla masaalkii beerreyga. Kii maqla ereyga boqortooyada oo aan garanayn, waxaa yimaada kii sharka lahaa, oo ka qaada wixii qalbigiisa lagu beeray. Kanu waa kii abuurka laga beeray jidka dhiniciisa. Kii abuurka lagu beeray meelaha dhagaxa lehna waa kii ereyga maqla oo isla markiiba farxad ku qaata; hase ahaatee xidid kuma laha naftiisa, ee wax yar uun buu sii jiraa; waayo markii dhib ama silcinu u kacdo ereyga aawadiis, markiiba wuu dhacaa. Kii qodxanta lagu dhex beerayna waa kii ereyga maqla; oo welwelka dunidan iyo hodantinimada khiyaanadeedu waxay ceejiyaan ereyga, markaasuu noqdaa mid aan midho dhalin. Laakiin kii lagu beeray dhul wanaagsan waa kii ereyga maqla oo garta; kaasuna midho buu dhalaa, wuuna soo saaraa, mid boqol laab, mid lixdan laab, mid soddon laab. Masal kale ayuu u soo jeediyey iyaga, isagoo leh, Boqortooyada jannadu waxay u eg tahay nin ku beeray beertiisa abuur wanaagsan. Laakiin intii dadku hurdeen, cadowgiisii baa yimid oo sarreenka ku dhex beeray gocondho, dabadeedna iska tegey. Laakiin markii geedku soo baxay oo midho dhalay, ayaa gocondhihiina soo muuqdeen. Markaas addoommadii ninkii beerta lahaa ayaa u yimid oo ku yidhi, Sayidow, sow adigu beerkaaga kuma aadan beerin abuur wanaagsan? Haddaba xaggee bay gocondho ka timid? Wuxuu ku yidhi, Cadow baa waxan sameeyey. Addoommadiina waxay ku yidhaahdeen, Haddaba ma doonaysaa inaannu tagno oo soo ururinno? Laakiin wuxuu ku yidhi, Maya; waaba intaas oo intaad gocondhada ururinaysaan aad sarreenkiina la xididdada siibtaan. Labadaba ha isla baxaan ilaa beergoosadka; oo wakhtiga beergoosadka waxaan kuwa wax gooya ku odhan doonaa, Marka hore gocondhada isu geeya, oo xidhmooyin ugu xidha in lagu gubo; laakiin sarreenka ku ururiya bakhaarkayga. Matayos 13:16–30.

Kuwa nacasyadu waa haramaha, kuwa caqliga lehna waa sarreenka. Masaalka tobanka bikradood lahaanshaha saliidda ayaa muujinaya kala duwanaanta u dhexaysa labada qaybood; sarreenka iyo haramahana, waxay ku salaysan tahay in iniinta, oo ah erayga, la fahmay iyo in kale. Xuska ugu horreeya ee Muuse ka sameeyo dabaqad aan arki doonin oo sidaas daraaddeed aan fahmi doonin, wuxuu dhigaya farriinta ay tahay in la fahmo inay tahay calaamooyinka iyo yaababka taariikhda aasaasiga ah. Tixraaca nebiyadeed ee ugu dambeeya ee Ellen White ka bixiso curiyeyaasha indho-la'aanta guriga fallaagada ah wuxuu tilmaamayaa in indhihi lagu barakeeyey inay arkaan wixii ay dhammaan nimankii xaq ahaa jeclaayeen inay arkaan ay ahaayeen taariikhda dhaqdhaqaaqii Millerite-ka.

“Farriimihii oo dhan ee la bixiyey sannadihii 1840–1844 waa in hadda si xoog leh loo muujiyo, waayo waxaa jira dad badan oo jihadoodii lumiyey. Farriimuhu waa inay gaadhaan kaniisadaha oo dhan.

“Masiixu wuxuu yidhi, ‘Waxaa barakaysan indhihiinnu, waayo way arkaan; iyo dhegihiinnu, waayo way maqlaan. Maxaa yeelay, runtii waxaan idinku leeyahay, Nebiyo badan iyo rag xaq ah ayaa damcay inay arkaan waxyaalaha aad aragtaan, mana ay arkin; iyo inay maqlaan waxyaalaha aad maqashaan, mana ay maqlin’ [Matayos 13:16, 17]. Waxaa barakaysan indhihii arkay waxyaalihii la arkay sannadihii 1843 iyo 1844.” Manuscript Releases, volume 21, 436, 437.

Ciise had iyo jeer wuxuu dhammaadka ku muujiyey bilowga, oo tixraacii ugu horreeyey ee ku saabsan kuwa indho leh, hase yeeshee aan waxba arkin ama fahmin, iyo tixraacii ugu dambeeyeyba waxay caddaynayaan in taariikhda aasaasiga ah ee guriga caasiyiinta ahi tahay waxa aan la arag, sidaas darteedna la diido, oo sidaas awgeedna ka horjoogsada nacasyada inay gartaan roobka dambe. Taariikhda 1840–1844 waxaa lagu sii tusay samatabbixintii reer binu Israa’iil ee qadiimiga ahaa laga samatabbixiyey addoonsigii Masar. Guuldarradii reer binu Israa’iil ee qadiimiga ahaa ee ahayd inay ka gudbaan habraacii imtixaanka bilowga ah waxay keentay Qaadeesh, halkaas oo ay aqbaleen warkii beenta ahaa ee tobankii basaasiin, oo ay doorteen hoggaamiye cusub si uu dib ugu hoggaamiyo Masar. Afartan sannadood dabadeed ayaa mar kale loo keenay Qaadeesh, oo Muuse halkaas ayuu ku dhacay markuu mar labaad ku dhufay Dhagaxa.

In kasta oo Muuse fashilmay, haddana Yashuuca wuu sii ambaqaaday si uu iyaga ugu hoggaamiyo Dhulkii Ballanqaadka. Imtixaankii ugu dambeeyey ee Kaadeesh wuxuu la xidhnaa caasinimo culus, waayo Ciise mar walba dhammaadka wuxuu ku muujiyaa bilowga; oo caasinimadii tobanka basaasiin ee Kaadeesh ka dhacday bilowgii afartanka sannadood, iyo sidoo kale dhammaadkii afartanka sannadood, waxay iyana sawirayaan caasinimo weyn oo Kaadeesh ka dhacda. Hase ahaatee, inkasta oo caasinimadii Muuse ee Kaadeesh jirtay, araggii gelitaanka Dhulkii Ballanqaadka dib looma sii dhigin.

Kacdoonkii 1863, oo horseeday kacdoonkii sii kordhay ee 1888, kaas oo horseeday kacdoonkii sii kordhay ee 1919, oo ku dhammaaday kacdoonkii 1957, Ciise wuxuu Adventism-ka La’odikiya dib ugu soo celiyey Qaadeesh. Wuxuu dib ugu soo celiyey taariikhdiisii uu malaa’igta saddexaad timid oo ay ka billowday hab tijaabo ah oo ugu dambayntii muujiyey kacdoonkii 1863, iyo musaafurintii wareegga cidlada ee La’odikiya. Malaa’igta saddexaad waxay gashay taariikhda dhammaadka ee Adventism-ka La’odikiya 11-ka Sebtembar, 2001, markii malaa’igtii xoogga badnayd ee Muujintii siddeed iyo tobnaad, oo ah malaa’igta saddexaad, ay soo degtay. Dabadeedna waxay ku dhawaaqday in Baabuloon dhacday, sida lagu sii calaamadeeyey dumintii munaaraddii Nimrod, markii la dumiyey munaaradihii Magaalada New York.

“Farriinta malaa’igta saddexaad lama garan doono; nuurka dhulka ku iftiimin doona ammaantiisa waxaa loogu yeedhi doonaa iftiin been ah kuwa diida inay ku socdaan ammaantiisa sii kordhaysa.” Review and Herald, May 27, 1890.

Sida Israa’iilkii qadiimiga ahaa oo kale, ayay sidaas oo kale ugu tahay Israa’iilka casriga ah. Jiilka markhaatiga u noqda Sebtembar 11, 2001 waa jiilka ugu dambeeya. Ciise wuxuu ku yidhi Luukos cutubka kow iyo labaatanaad in “jiilkan,” oo Isagu jiilkaas ku aqoonsaday kuwa nool marka samooyinka iyo dhulku dhammaanayaan, taas oo dhacda Imaatinka Labaad. Jiilka noolaanaya oo markhaati u noqonaya soo-noqoshada Masiixa ayaa garan doona calaamad u caddaynaysa iyaga in

ay yihiin jiilka ugu dambeeya. Waxay ogaan doonaan oo ay fahmi doonaan in ay yihiin kuwa nool marka “saamaynta riyu kasta” aan mar dambe “dib loo dhigin.”

Markii Ciise macbudka ka tegayay isaga iyo xertiisii, waxay ka baryeen inuu u sharraxo waxa uu uga jeeday tilmaantiisii ku saabsaneyd baabbi’inta macbudka. Wadahadalkaasu wuxuu matalayay wada hadalka ay xertiisu yeelan doonaan inta lagu jiro jiilka ugu dambeeya. Xertii waxay doonayeen inay fahmaan waxa uu uga jeedo marka uu marar badan baray in kaniisadda Adventist-ka ee La’odikiya la xaaqi doono marka sharciga Axadda ee dhowaan imanaya soo deggo, sida kuwa halkaas ku caabuda afkiisa looga tufayo, oo aanay mar dambe ahayn kuwii isaga u hadli jiray.

Markuu xertii ka jawaabayey, Ciise wuxuu sharraxay baabbi’inta Yerusaaalem iyo taariikhdiisii ka dambaysay, ilaa iyo dhammaadka dunida. Ka dib markii uu dulmar taariikheedka soo bandhigay ilaa aayadda sagaal iyo tobnaad, wuxuu markaas u jeestaa baabbi’inta Yerusaaalem, oo ah baabbi’ in dhici kari lahayd iskutallaabta, laakiin naxariista iyo dulqaadka dheer ee Ilaah aawadood dib loogu dhigay ku dhowaad afartan sannadood. Dhammaadka afartaas sannadood waxaa jiri lahaa hadhay baxsata baabbi’inta, laakiin keliya haddii ay gartaan calaamadda uu markaas bixiyey.

Bilowgii Israa’iilkii hore waxaa jiray muddo afartan sannadood ah, oo ku bilaabatay xukun ku dhacay fallaagadii tobanka basaasiin, xukunkaas oo dib loogu dhigay afartan sannadood, taas aawadeed baryootankii Muuse. Dhammaadkii Israa’iilkii hore waxaa jiray xukun ku dhacay fallaagadii iskutallaabta, xukunkaas oo dib loogu dhigay afartan sannadood, taas aawadeed dulqaadashada iyo naxariista Masiixa. Labada taariikhoodba waxaa ku jiray kuwo hadhay oo baxsaday. Ciise mar walba dhammaadka wax ayuu ku muujinayaa bilowga wax.

Ciise wuxuu ka hadlay calaamadda la xiriirta baabbi’inta Yerusaaalem, wuxuuna ku tilmaamay “maalmaha aargudashada.”

Oo markaad aragtaan Yerusaaalem oo ciidan lagu hareereeyey, markaas ogaada in baabba’eheedii dhow yahay. Markaas kuwa Yahuudiya jooga ha u carareen buuraha; kuwa dhexdeedana ha ka baxeen; kuwa miyiga joogana yaanay soo gelin. Waayo, kuwanu waa maalmaha aarsashada, in wax kasta oo qoran loo oofiyo. Luukos 21:20–22.

“Maalinta aarsashada” waa toddobada belaayo ee ugu dambaysa, sababtaas awgeedna Sister White waxay burburkii Yerusaaalem la waafajisaa xukunka fulineed ee Ilaah ee maalmaha ugu dambeeya.

Quruumahayow, dadyahow, inaad maqashaan; dhegaysta, quruumahow: dhulku ha maqlo, iyo waxa ku jira oo dhan; dunida, iyo wax kasta oo ka soo baxa. Waayo, cadhada Rabbigu waxay saaran tahay quruumaha oo dhan, iyo xanaaqiisu ciidammadooda oo dhan; isagu gebi ahaanba wuu baabbi’iyey, wuxuuna u dhiibay gawraca. Kuwii la laayayna dibadda lagu tuuri doonaa, urkooduna wuxuu ka soo kici doonaa meydadkooda, buuruhuna dhiiggooday ku dhalaali doonaan. Oo ciidanka samada oo dhammuna way kala daadan doonaan, samooyinkuna waxay u duudduubmi doonaan sida kitaab la duubay; oo ciidankooda oo dhammuna hoos bay u dhici doonaan, sida caleentu uga dhacdo geedka canabka ah, iyo sida berdhii bislaaday uga soo dhacaan geedka berdaha. Waayo, seeftaydu samada ayay ku sakhraami doontaa; bal eega,

waxay ku soo degi doontaa Idumeya, iyo dadka inkaartayda ku hoos jira, xukun aawadiis. Rabbiga seeftiisu dhiig bay ka buuxdaa, baruur bay la cayishay, iyo dhiigga wananka iyo orgiyada, iyo baruurta kelyaha wananada; waayo, Rabbigu allabari buu ku leeyahay Bosraah, iyo gawrac weyn oo ka dhici doona dalka Idumeya. Oo xayawaannada geeska lehna iyaga way la soo degi doonaan, iyo dibida yaryar iyo dibida waaweyn; dalkooduna dhiig buu la qoyn doonaa, boodhkiisuna baruur buu la cayili doonaa. Waayo, taasuu waa maalinta aargudashada Rabbiga, iyo sannadda abaalmarinnada loo bixinayo dacwada Siyoon. Ishacyaah 34:1–8.

Ciise wuxuu bandhigiisii ugu horreeyay ee dadweyne ku sameeyey Naasared, isagoo isu sheegay Masiixa. Bandhiggaas waxaa si nebiyadeed u hagayey qaanuunka xusidda ugu horraysa. Akhriska uu doortay wuxuu caddaynayey in hawshiisu ay ku jirto ku dhawaaqidida “maalinta aargudashada Rabbiga.” Taas oo sida uu Ishacyaah sheegay ay sidoo kale tahay “sannadda abaalmarinnada muranka Siyoon.”

Waxay ahayd Naasared meesha Masiixu ka bilaabay adeeggiisii dadweynaha oo uu isku dhawaaqay inuu yahay Masiixa. Markaasay kuwii erayadiisii maqlay, laakiin aan garan, isku dayeen inay dilaan iyagoo buur ka tuuraya. Bilowgii adeeggiisa waxaa calaamadeeyey in dadkii magaaladiisii ay isku dayeen inay dilaan, dhammaadkii adeeggiisana dadkiisii baa dilay. Adeeggiisu wuxuu ahaa inuu isu aqoonsiiyo inuu yahay Masiixa, taas oo uu noqday markii la subkay baabtiiskiisii. Baabtiiskiisii waxaa soo degay astaan rabbaani ah si ay u xaqiijiso dhammaystirka sii-sheegidda imaatinka Masiixa. Ogosto 11, 1840, waxaa soo degtay astaan rabbaani ah si ay u xaqiijiso sii-sheegidda farriinta imtixaanka ee taariikhdaas. Oo Sebtembar 11, 2001, waxaa hoos u timid astaan rabbaani ah si ay u xaqiijiso farriintii la sii sheegay ee taariikhdaas, taas oo ah farriinta roobka dambe.

“Kadib markuu laba maalmood la joogay reer Samaariya, Ciise wuu ka tegey si uu safarkiisii ugu sii gudbo Galili. Ma uu joogsan Naasared, oo ahayd meeshii uu ku soo qaatay yaraantiisii iyo billowgii nimcadiisii ragannimo. Soo-dhaweyntii lagu qaabilay sunagogga halkaas, markii uu isu caddeeyey inuu yahay Kan la subkay, waxay ahayd mid aad u aan wanaagsanayn, sidaas daraaddeedna wuxuu go’aansaday inuu raadsado beero ka midho badan, si uu ugu wacdiyo dhego maqli doona iyo qalbiyo aqbali doona farriintiisa. Wuxuu xertiisii ku dhawaaqay in nebi uusan sharaf ku lahayn dalkiisa. Oraahdani waxay muujinaysaa diidmada dabiiciga ah ee dad badan ka haysata inay qiraan korriin si layaab leh loo majeeran karo oo ka soo baxda qof si aan ismuujin ahayn ugu dhex noolaa, oo ay si dhow u yaqaaneen tan iyo carruurnimadiisii. Isla mar ahaantaasna, isla dadkaas qudhoodu waxay si waalli ku dhow ugu kici karaan sheegashooyinka qof qalaad iyo nin tacabur-doon ah.” *The Spirit of Prophecy*, volume 2, 151.

Cutubka kow iyo labaatanaad ee Luukos, Masiixu wuxuu aqoonsanayaa boqol iyo afartan iyo afarta kun, oo ah jiilka ugu dambeeya ee aan dhimanayn. Wuxuu sidaas ku sameeyaa isagoo soo bandhigaya taariikhda ka bilaabatay booqashadiisii ugu dambaysay ee meeshii markii hore ahayd gurigii Aabbihiis, hase yeeshee dabadeed noqotay gurigii Yuhuudda. Qisada taariikhda ee Ciise bilaabay inuu soo bandhigo ayuu ku gaaray heerkii Yerusaaalem, iyo macbudkii ay xertiisu doonayeen inay wax ka ogaadaan, la baabbi’in lahaa (70 AD). Wuxuu baabbi’intaas ku tilmaamay maalmaha aargudashada, taas oo qayb ka ahayd ku dhawaaqistiisii furitaanka ee adeeggiisa.

“Maalmaha aargudashada” ma ay matalin oo keliya baabbi’intii Yerusaaalem sannadkii 70, balse sidoo kale wakhtiga cadhada Ilaah sida loogu matalay toddobada belaayo ee ugu dambaysa.

Waayo, kanu waa maalintii Rabbiga Ilaaha ciidammada, oo ah maalin aargudasho, si uu uga aarguto cadaawayaashiisa; seeftuna way cuni doontaa, wayna dhergi doontaa oo dhiiggooda ayay ku sakhraami doontaa; waayo, Rabbiga Ilaaha ciidammadu wuxuu allabari ku leeyahay dalka woqooyi oo ag jooga webiga Yufraad. Yeremyaah 46:10.

“Maalinta aargudashada” ee ku soo degaysa Baabuloon, oo lagu matalay “allabariga ka dhacaya dalka woqooyi agtiisa Webiga Yufraad,” waxay bilaabmaysaa sharciyada Axadda ee dhowaan iman doona.

Cadhada Rabbiga aawadeed, lama degi doono, laakiinse waxay ahaan doontaa cidla dhan; mid kasta oo Baabuloon ag maraana wuu amakaagi doonaa, oo wuxuu ku foodhyi doonaa belaayooyinkeeda oo dhan. Isu diyaariya inaad Baabuloon hareeraheeda kaga safataan; kulligiin qaansooyinka laabtaow, ku ganaya; fallaadhna ha u tudhina, waayo, iyadu Rabbiga way ku dembaabtay. Hareeraheeda ka qayliya; gacanteedii way dhiibtay; aasaasyadeedii way dhaceen, derbiyadeedii waa la dumiye; waayo, kanu waa aargudashadii Rabbiga; iyada ka aarguta; sidii ay samaysay, iyadana ugu sameeya. Baabuloon ka gooya beerreyga, iyo kan manjo-goynta qabsada wakhtiga goosashada; cabsida seefta dulmiga aawadeed mid waluba wuxuu u jeesan doonaa dadkiisii, oo mid walubana dalkiisii buu u carari doonaa. Israa’iil waa ido kala firidhsan; libaaxyadu way eryadeen; kii hore boqorkii Ashuur baa liqay, kii dambena Nebukhadnesar oo ah boqorkii Baabuloon ayaa lafihiiisii jebiyey. Sidaas daraaddeed Rabbiga ciidammadu, oo ah Ilaaha Israa’iil, wuxuu leeyahay, Bal eega, waxaan ciqaabi doonaa boqorka Baabuloon iyo dalkiisaba, sidii aan u ciqaabay boqorkii Ashuur. Oo Israa’iil waxaan mar kale ku soo celin doonaa hoygiisii, oo wuxuu daaqa doonaa Karmel iyo Baashaan, naftiisuna waxay ku dhergi doontaa buurta Efrayim iyo Gilecaad. Wakhtigaas iyo maalmahaas, ayaa Rabbigu leeyahay, xumaanta Israa’iil waa la doondooni doonaa, mana jiri doonto; iyo dembiyada Yahuudahna, lamana heli doono; waayo, kuwa aan reebo waan cafiyi doonaa. U kaca dalka Merataayim, oo ku kaca isaga iyo dadka deggan Feqood; baabbi’iya oo dabadoodna wada baabbi’iya, ayaa Rabbigu leeyahay, oo u sameeya wax kasta oo aan kugu amray. Dalka dhexdiisa waxaa ka yeedhaya dhawaaq dagaal iyo hallig weyn. Sidee buu dubbe dhulka oo dhan u kala go’ay oo u jabay! Sidee bay Baabuloon quruumaha dhexdooda cidla uga noqotay! Dabinna waan kuu dhigay, oo weliba waad ku dhacday, Baabuloonay, adigoon ogayn; waa lagu helay oo weliba waa lagu qabtay, maxaa yeelay, Rabbigaad la dirirtay. Rabbigu wuxuu furay bakhaarkiisii hubka, oo wuxuu soo bixiyey hubkii cadhadiisa; waayo, kanu waa shuqulka Rabbiga ah Ilaaha ciidammada ee dalka reer Kaldaiin. Soohdinta ugu fog uga imaada; bakhaaradeeda fura; waxay u tuura sida taallooyin, oo dhammaanteed baabbi’iya; waxba yaanay ka hadhin. Dibiyadeeda oo dhan gawraca; ha u degaan gawraca; iyagaa iska hoogay, waayo, maalintoodii waa timid, wakhtigii booqashadooda. Waa codkii kuwa ka cararaya oo ka baxsanaya dalka Baabuloon, inay Siyoon ka sheegaan aargudashadii Rabbiga Ilaaheenna, taas oo ah aargudashadii macbudkiisa. Waranlayaasha ugu yeedha Baabuloon; kulligiin qaansooyinka laabtaow, hareeraheeda dega; yaanay midna ka baxsan; ugu abaalguda sida shuqulkeedu yahay; wax kasta oo ay samaysay, iyadana ugu sameeya; waayo, kibir bay Rabbiga iskaga qaaday, oo ka gees ahayd Kan Quduuska ah oo Israa’iil. Yeremyaah 50:13–29.

Burburkii Yerusaaalem ee sannadkii 70 AD waxa uu ka dhigan yahay xukunka fulinta ah ee dhilladii Baabuloon, kaas oo ka bilaabma sharciga Axadda ee dhowaan imanaya ee Maraykanka. Ciise wuu ogaa in uu sannadkii 70 AD u aqoonsanayey sharciga Axadda ee dhowaan imanaya, waayo, isagu waa Qoraalkiisa Eraygiisa curiyaha, isaguna waa Erayga. Waa muhiim in la garto duruufaha waxsii sheegidda ee Ciise ku soo bandhigay Luukos cutubka kow iyo labaatanaad, si loo fahmo waxa ay tahay calaamadda muujinaysa in jiiilka ugu dambeeyey yimid.

Waxaannu daraasaddan ku sii wadi doonaa maqaalka xiga.

Imaatinka Masiixu waxay dhici doontaa xilliga ugu mugdiga badan ee taariikhda dunidan. Maalmihii Nuux iyo Luud waxay sawir ka bixiyaan xaaladda dunida wax yar ka hor imaanshaha Wiilka Aadanaha. Qorniinku, isagoo tilmaamaya wakhtigan soo socda, wuxuu caddeeyaa in Shaydaanku ku hawlgeli doono xoog oo dhan iyo “khiyaano kasta oo xaqdarro ah.” 2 Tesaloniika 2:9, 10. Hawlgalkiisa waxaa si cad loogu muujiyey gudcurka si degdeg ah u sii kordhaya, khaladaadka tirada badan, bidcooyinka, iyo khiyaamooyinka maalmahan u dambeeya. Shaydaanku ma aha oo keliya inuu dunida u kaxaynayo maxaabiisnimo, laakiin khiyaamooyinkiiisu waxay khamiirinayaan kiniisadaha qirta Rabbigeenna Ciise Masiix. Riddo weynu waxay isu beddeli doontaa gudcur u madow sida saqda dhexe. Dadka Ilaah waxay u ahaan doontaa habeen imtixaan, habeen oohin, habeen silcin ah runta aawadeed. Laakiin habeenkaas gudcurka ah dhexdiisa ayaa nurka Ilaah iftiimi doonaa.

Isagu waa kan “iftiinka ka soo bixiya gudcurka.” 2 Korintos 4:6. Markii “dhulku ahaa bilaa qaab oo madhan; gudcurna uu ku dul yiil wejiga moolka,” “Ruuxa Ilaahna wuxuu ku dul socday biyaha dushooda. Markaasaa Ilaah yidhi, Iftiin ha ahaado, iftiin baana jiray.” Bilowgii 1:2, 3. Sidaas oo kale, habeenka gudcurka ruuxiga ah dhexdiisa, erayga Ilaah wuu soo baxaa, isagoo leh, “Iftiin ha ahaado.” Dadkiisana wuxuu ku yidhaahdaa, “Kac, iftiim; waayo, iftiinkaagii waa yimid, oo ammaanta Rabbiguna way kugu soo baxday.” Ishacyaah 60:1.

“‘Bal eega,’ ayuu Qorniinku leeyahay, ‘gudcur baa dhulka dabooli doona, iyo mugdi aad u weyn quruumaha; laakiinse Rabbigu korkaaga ayuu ka soo bixi doonaa, oo ammaantiisana korkaaga ayaa lagu arki doonaa.’ Aayadda 2. Masiix, oo ah iftiinka ka soo baxa ammaanta Aabbaha, wuxuu dunida ugu yimid sidii iftiinkeedii. Wuxuu u yimid inuu Ilaah dadka u matalo, waxaana isaga laga qoray in lagu subkay ‘Ruuxa Quduuska ah iyo xoog,’ oo uu ‘meel walba ku wareegayay isagoo wanaag samaynaya.’ Falimaha Rasuullada 10:38. Sunagogga Naasared dhexdiisa ayuu ku yidhi, ‘Ruuxa Rabbigu waa igu dul joogaa, maxaa yeelay wuxuu ii subkay inaan masaakiinta injiilka ku wacdiyo; wuxuu ii soo diray inaan bogsiiyo kuwa qalbigoodu jaban yahay, inaan maxaabiista u naadiyo xorriyad, iyo indhoolayaasha soo celinta aragga, inaan kuwa la burburiyey xornimo ku sii daayo, inaan ku naadiyo sannadda Rabbiga ee la aqbalo.’ Luukos 4:18, 19. Tanu waxay ahayd shaqadii uu xertiisa u igmaday inay sameeyaan. ‘Idinku waxaad tihii iftiinka dunida,’ ayuu yidhi. ‘Iftiinkiinna sidaas ha ugu iftiimo dadka hortooda, inay shuqulladiinna wanaagsan arkaan, oo ay ammaanaan Aabbihiinna jannada ku jira.’ Matayos 5:14, 16.” Prophets and Kings, 217, 218.